

anti - pestprotocol

Voorwoord

Het anti-pestprotocol op de Vierambacht is gebaseerd op de vier kernwaarden die sinds het schooljaar 2017-2018 worden gehanteerd. Kernwaarden zijn de belangrijkste waarden van een organisatie. Deze kernwaarden zijn door het team opgesteld. De kernwaarden hebben betrekking op de relatie tussen leerkrachten en leerlingen, maar ook voor leerlingen en leerkrachten onderling.

1. Waardering
2. Veiligheid
3. Vertrouwen
4. Verantwoordelijkheid

De vier kernwaarden van de Vierambacht zijn zichtbaar in de gangen en lokalen. Aan het begin van het schooljaar worden de kernwaarden geïntroduceerd in de klas en geven de leerkrachten samen met de leerlingen betekenis aan de kernwaarden. Op deze manier worden de leerlingen betrokken bij het maken van afspraken binnen de klas en krijgen zij de regie in de omgang met elkaar. Deze vier kernwaarden worden de rest van het schooljaar herhaald en gehanteerd.

Ook heeft de school twee anti-pestcoördinatoren. Dit is Lisette Hilgevoord en Belle Koppenol. Er is ook een vertrouwenspersoon, Mara Kok Sey-tjong.

Inhoud

Voorwoord	2
Inhoud	3
Inleiding.....	4
Sociaal emotionele ontwikkeling	4
Preventie	6
Leefstijl	7
.....	7
Pesten	8
Verskil tussen pesten en plagen	8
Signalen	9
Voorbeelden van pesten.....	9
Cyberpesten	10
Als er wordt gepest	11
Fases bij een pestprobleem	11
Vijf sporen aanpak	13
Informatie	15
Kinderboeken over pesten.....	15
Websites	15

Inleiding

In dit protocol staat een duidelijke uitleg, visie en aanpak tegen pesten. Pesten komt op elke school voor, helaas zal dit nooit verdwijnen. Dit document is bedoeld om regels en afspraken duidelijk te maken, zodat dit probleem serieus kan worden aangepakt. Pesten valt onder de sociale veiligheid van leerlingen. De sociale veiligheid gaat verder dan alleen pesten. Ook seksuele diversiteit en discriminatie valt hieronder.

De school heeft een verplichting alert te zijn op een veilige en prettige leeromgeving en dit aan te pakken als het nodig is. Dit gebeurt door middel van preventie, maar ook door het pesten gericht aan te pakken. Alle betrokken partijen (leerlingen, ouders en leerkrachten) dienen op de hoogte te zijn als er sprake is van een probleem. Leerkrachten moeten in staat zijn om problemen te signaleren en deze op een goede en adequate manier aan te pakken. Goed pedagogisch vakmanschap is vereist. Er is sprake van een schoolbrede aanpak die gericht is op de kernwaarden. Zowel leerkrachten als ouders zijn betrokken bij het hanteren van dit protocol.

Sociaal emotionele ontwikkeling

Wij vinden een goede sociale emotionele ontwikkeling erg belangrijk. Een goede sociaal-emotionele ontwikkeling heeft een positief effect op zowel de gezondheid als schoolprestaties. In het onderwijs moet niet worden nagedacht over sociaal-emotionele ontwikkeling in relatie tot problemen, er moet meer worden nagedacht over sociaal-emotionele ontwikkeling als een natuurlijk proces dat je kunt stimuleren om positieve resultaten te bereiken.¹

Zo is het Amerikaanse CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning) een toonaangevende organisatie die pleit voor een goede verhouding van het sociaal een emotioneel leren (SEL) ten opzichte van het academisch leren. Volgens CASEL is sociaal emotioneel leren een ontwikkelingsproces waarin kinderen en volwassenen kennis en vaardigheden verwerven die effectieve toegepast kunnen worden in het dagelijkse leven. Dit gaat over begrijpen van emoties, het stellen en behalen van positieve doelen, empathie voelen voor anderen, relaties kunnen onderhouden en verantwoordelijke keuzes kunnen maken. CASEL heeft vijf samenhangende competenties waar op scholen aandacht moet worden besteed.

¹ Sociale emotionele ontwikkeling. Een doorlopende en integrale aanpak, Rapport Pharos en Trisbos instituut

Deze competenties zijn:

- Self-awareness (besef hebben van jezelf)
- Self-management (zelfmanagement)
- Social awareness (besef hebben van de ander)
- Relationship skills (relationele vaardigheden)
- Responsible decision making (verantwoordelijk keuzes kunnen maken)²

² CASEL

Preventie

De preventie op de Vierambacht vindt plaats op verschillende niveaus.

Niveau 1: leefklimaatbevordering

Er worden maatregelen genomen die goed zijn voor het welbevinden, de manier van omgaan met elkaar en de goede sfeer. Het gaat over de kernwaardes van de organisatie. Voorbeelden:

- Binnen school en de groep zijn afspraken gemaakt over hoe men met elkaar omgaat. Deze afspraken hangen onder de kernwaardes in de gangen van de school. In de klassen zijn de klassen afspraken zichtbaar.
- Ieder kind wordt bij binnenkomst begroet.
- Ouders zijn welkom in de school.
-

Niveau 2: algemene preventie

De aandacht is gericht op het versterken van de mogelijkheden en draagkracht van mensen en structuren. Er worden risico's voorkomen. Voorbeelden:

- Er wordt gewerkt met een methode *Leefstijl* voor sociale vaardigheden.
- De kernwaardes van de school zijn zichtbaar in de school en in de klassen.
- Bij elke uitgang zijn camera's geïnstalleerd.
- De leerkrachten lopen altijd met de leerlingen mee naar buiten.

Niveau 3: specifieke preventie

Als er sprake is van een gesignaleerd potentieel of groeiend probleem wordt de aandacht gericht op het voorkomen van een herhaling van het probleem.

Voorbeelden:

- Met de klas worden de gemaakte afspraken over hoe de leerlingen met elkaar omgaan gekoppeld aan een probleem dat zich voordoet.
- Groepsgesprekken over een in de lucht hangend probleem.
- Vijf sporen aanpak.

Niveau 4: curatie

Er is een gerichte probleemaanpak. Voorbeelden:

- Gerichte gesprekken met betrokkenen bij een conflict.
- Ingrijpen bij ruzie, geweld, pesten. Hieraan worden consequenties verbonden.
- Vijf sporen aanpak.

Leefstijl

Leefstijl is een methode die kinderen helpt om hun sociaal-emotionele vaardigheden te ontwikkelen. Het spelen, samenwerken, omgaan met pesten, praten, luisteren, rekening houden met elkaar, zelfvertrouwen opdoen, gevoelens uiten, omgaan met verschillen, conflicten oplossen en omgaan met groepsdruk komen aan bod. Tevens houdt de methode zich bezig met gezondheidsvaardigheden, educatie op het gebied van mediawijsheid en burgerschap. Op de Vierambacht wordt in alle jaargroepen gewerkt met deze methode. De thema's binnen leefstijl zijn:

1. De groep, dat zijn wij! (over sfeer in de groep)
2. Praten en luisteren (over communicatie)
3. Ken je dat gevoel? (over gevoelens)
4. Ik vertrouw op mij (over zelfvertrouwen)
5. Iedereen anders, allemaal gelijk (over diversiteit)
6. Lekker gezond (over gezondheidsvaardigheden)

Pesten

Verschil tussen pesten en plagen

Plagen	Pesten
Gebeurt spontaan	Gebeurt met opzet: de pester weet vooraf wie hij/zij zal pesten en op welke manier.
Heeft geen kwade bijbedoeling	Wil iemand bewust kwetsen
Eenmalig of tijdelijk	Systematisch en langdurig (steeds op nieuw)
Speelt zich af tussen 'gelijken'	Ongelijke strijd tussen. De pester voelt zich machtig als het slachtoffer zich machteloos voelt
Meestal één tegen één	Meestal een groep (pester, meelopers en supporters)
Is wel te verdragen, maar kan ook onbedoeld kwetsend zijn	Pesten doet pijn, is kwetsend en is ook zodanig bedoeld.
De rollen liggen niet vast	Heeft een vaste structuur. De pester is meestal dezelfde en de slachtoffers ook. Als de slachtoffers wegvallen kan de pestkop op zoek gaan naar een ander slachtoffer.
Het blijft lid van de groep	Het gepeste kind kan zich eenzaam voelen en voelt dat het er niet meer bij de groep hoort.

Signalen

Er zijn eindeloos veel manieren van pesten en vaak gebeurt het pesten niet onder het oog van de leerkracht. De leerkracht moet erg alert zijn op signalen. Het is soms moeilijk te onderscheiden of het om pesten gaat of een ander conflict. Vaak gebeurt pesten buiten het zichtveld van ouders en leerkrachten, daarnaast zal een slachtoffer vaak ook ontkennen dat het wordt gepest. Uit schaamte of uit angst voor de pester. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en een duidelijke stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden. Er moet gekeken worden naar afwijkend gedrag van wat voor het kind, de leeftijd en situatie normaal is. De regels die binnen school zijn afgesproken moeten ook naar de ouders worden gecommuniceerd.

Voorbeelden van pesten

Verbaal - Schelden - Steeds bijnamen verzinnen - Dreigen, bedreigen - Belachelijk maken, uitlachen - Briefjes schrijven	Fysiek - Slaan, schoppen - Duwen, trekken - Krabben, bijten, haren trekken - Iemand laten struikelen, spugen
Intimidatie - Kind achterna blijven lopen, opwachten - Kind in de val laten lopen, klemzetten - Dwingen om dingen af te geven - Kind dwingen bepaalde handeling te verrichten (bijvoorbeeld meenemen van snoep) - Afpakken, beschadigen of kapot maken van (school)spullen.	Isolatie - Buitensluiten, het kind mag niet mee doen met spelletjes, of mee naar huislopen, of feestjes komen - Steun zoeken bij andere kinderen zodat het kind wordt uitgesloten voor activiteiten of andere gezamenlijk dingen.

Bij pesten zijn verschillende partijen betrokken:

Pester. De pester is vaak een persoon dat pest uit onzekerheid, het is zelf ooit gepest of wilt een behaalde status verkrijgen. Een zekere populariteit kunnen deze kinderen krijgen door een groep van leerlingen om zich heen te creëren. Een pester durft vaak niet alleen te pesten. Er is altijd een groepje andere kinderen aanwezig. Deze zijn zelf vaak bang om ook gepest te worden. Ze zullen denken dat er tegen hun wordt opgekeken.

(Zwijgende) middengroep: De middengroep speelt een belangrijke rol. Zonder middengroep zal de pester niet pesten. De middengroep speelt ook belangrijke rol bij het voorkomen van pesten. Als deze groep sterk genoeg is zullen ze de pester erop wijzen dat zijn gedrag verkeerd is. In de middengroep heb je verschillende rollen:

- Meelopers uit angst voor de pester
- Meelopers die denken er beter van te worden
- Leerlingen die niets doen
- Enkeling die het pesten echt niet ziet
- Enkeling met hoge sociale status die het af en toe opneemt voor het slachtoffer

Gepeste kind: Het kind dat slachtoffer is van pesten kiest hier niet bewust zelf voor. Voorbeelden van een slachtoffer van pesten, is vaak een kind dat nieuw in de groep komt, dat er anders uit ziet of een kind met een lage eigenwaarde.

Cyberpesten

Cyberpesten of digitaal pesten is een vorm van pesten. Deze vorm uit zich via het internet, computer of mobiele telefoon. Internet en de mobiele telefoon zijn niet weg te denken uit deze samenleving. Digitaal pesten gaat vaak gepaard met grof taalgebruik, publiceren van foto's of filmpjes en het verspreiden van berichten via een telefoon of tablet. Daarnaast kunnen kinderen gehackt worden of wordt via nepprofielen verkeerde informatie overgebracht. Het gevaar van cyberpesten is dat het anoniem kan gebeuren. Kinderen kunnen zich dan op geen enkele plek meer veilig voelen.

Kinderen moeten leren hoe zij deze middelen dienen te gebruiken, bijvoorbeeld kennis over het gebruik van wachtwoorden en het plaatsen van foto's. Op onze school is het gebruik van een mobiele telefoon in de school verboden. De leerlingen mogen deze wel op eigen verantwoordelijkheid mee naar school nemen, maar mogen deze tijdens schooltijd niet gebruiken. De iPad van school dient enkel gebruikt te worden als leermiddel en niet voor privégebruik.

Als er wordt gepest

Fases bij een pestprobleem

Als de leerkracht signaleert dat er gepest wordt, wordt er bij de klas aangegeven dat dit probleem klassikaal moet worden opgelost met behulp van de leerkracht. Het probleem wordt in de klas besproken. De intern begeleider en de pestcoördinator worden op de hoogte gesteld. Er treden verschillende fases in werking.

Fase 1: Gesprekken voeren met betrokkenen

Door een gesprek aan te gaan met alle betrokken partijen (pester, slachtoffer en middengroep) wordt er bewustwording gecreëerd omtrent de situatie. Dit kan het best afzonderlijk gebeuren om zo het beste resultaat te bereiken. Tot slot worden er afspraken gemaakt met de pester over gedragsveranderingen.

Er wordt dan een brainstormsessie gehouden waarbij de kinderen met ideeën komen hoe het slachtoffer geholpen kan worden. Wanneer de kinderen niet tot een goede oplossing kunnen komen, zegt de leerkracht dat hij er over een paar dagen weer op terug komt. De leerkracht laat zo zien aan de kinderen dat hij het probleem zeer serieus neemt

De oplossingen worden door de groep bekeken en moet voor iedereen uitgevoerd kunnen worden. Dit wordt op papier gezet. De oplossingen worden regelmatig weer ter sprake gebracht in de groep en worden geëvalueerd, ook al hoort de leerkracht geen geluiden van pestgedrag. Mocht de oplossing niet werken, dan zal er weer gebrainstormd over een andere oplossing voor het probleem.

Bovenstaande geeft alleen resultaat als de leerkracht zeer consequent handelt en keer op keer de groep verantwoordelijk stelt van het oplossen van pestgedrag binnen de groep. Belangrijk is ook dat de leerkracht op de hoogte is van de verschillende rollen, zoals de pester, het slachtoffer en de middengroep.

De naleving van deze afspraken komt aan het eind van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.

In het geval van alle incidenten worden de ouders van de betreffende leerling(en) op de hoogte gesteld. Van alle gesprekken wordt er een verslag gemaakt. Dit verslag wordt in het dossier geplaatst van alle kinderen (pester en gepeste).

Fase 2: Gesprekken met de intern begeleider

Als fase 1 geen effect heeft, dan zal er een gesprek met de IB'er, leerkracht en ouders plaats vinden. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een eind aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in de POK (persoonlijke ontwikkelingskaart).

Fase 3 Externe hulp

Bij aanhoudend pestgedrag kan externe deskundige hulp worden ingeschakeld, zoals de schoolbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk. Straffen is de allerlaatste mogelijkheid. Het 'stappenplan grensoverschrijdend gedrag' treedt in werking.

Fase 4 Time-out

Bij aanhoudend pestgedrag kan ervoor gekozen worden om de pester tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere locatie binnen de school behoort tot de mogelijkheden.

Fase 5 Schorsing

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. Hiervoor is er een 'protocol schorsen en verwijderen'.

Alle protocollen staan in het Handboek-veiligheidsplan dat digitaal is terug te vinden in onze Teams omgeving.

Vijf sporen aanpak³

De vijfsporenaanpak is een integrale, alles omvattende aanpak door inschakeling van alle betrokken partijen. Hiermee worden de pester, gepeste leerling, leerkracht, ouders en de middengroep bedoeld. Het probleem moet structureel en beleidsmatig aangepakt worden door middel van signaleren, analyseren, plan opzetten, uitvoeren en evalueren. De aanpak moet leiden tot een blijvende gedragsverandering.

De aanpak in het kort: De kinderen leren wat empathie is en dat niemand het slachtoffer wil zijn van geweld. Er wordt met de groep afgesproken dat er bij een melding van geweld geen sprake is van klikken. Wanneer de regels die met elkaar zijn afgesproken overtreden worden, heeft iedereen het recht en de plicht om dat te melden. Er moet aan de groep worden duidelijk gemaakt dat iedereen verantwoordelijk is zodra er geweld zichtbaar wordt. Iedereen kan en moet ingrijpen.

Bob van der Meer formuleert een Vijf sporen aanpak (1993):

1. *De algemene verantwoordelijkheid van de school:* De leerkrachten en ouders zijn op de hoogte van het pestprotocol van de school. De regels die gelden in de school worden nageleefd. Het aanstellen van een pestcoördinator is van belang zodat leerkrachten, ouders en leerlingen een vast aanspreekpunt hebben. Deze persoon is bij iedereen bekend. Het is de verantwoording om de huidige situatie rond pesten, de veiligheidsbeleving van kinderen in kaart te brengen en te monitoren. De leerkrachten zijn zich bewust van de fase van groepsvorming (forming, storming, norming, performing en reforming), werken structureel aan de sociaalemotionele ontwikkelingsmethode *Leefstijl* en weten welke acties zij moeten ondernemen wanneer pestgedragesignaleerd wordt.
2. *Mobiliseren van de middengroep:* Zij moeten de pester aanspreken en wijzen op de afspraken. Met de leerlingen moet gepraat worden over pesten en hun rol hierin. Zij moeten samen met oplossingen komen waarin zij een actieve rol spelen.
3. *Hulp aan de pester:* Achterhalen wat de oorzaak is van het pestgedrag. Daarna gerichte hulp bieden. Het kind moet leren om op een positieve manier relaties te onderhouden en weten wat pesten voor een ander betekent. Er moeten grenzen en consequenties gesteld worden aan dit gedrag. Het kind moet zich veilig voelen, er moet worden geluisterd naar de leerling, deze pest echter niet zomaar. Het kind moet weten wat de leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen. Het aanbieden van de sociale vaardigheidstraining Rots en Water kan een optie zijn. Deze wordt intern door Mara Kok-Sey-Tjong en/of Lisette Hilgevoord gegeven.
4. *Hulp aan het gepeste kind:* Er wordt een vertrouwelijk gesprek gevoerd met het slachtoffer. Dit gesprek heeft een oplossingsgericht karakter. Wat heeft dit kind

³ Van der Meer, 1993

nodig? Er moet naar het kind geluisterd worden en deze serieus nemen. Waar nodig heeft het kind deskundige hulp nodig, zoals de sociale vaardigheidstraining van rots en water. Dit kan helpen om het kind weerbaarder te maken. Zorg met het kind voor vervolgesprekken.

5. *Professionaliseren van ouders: Informatie geven, hulp aanbieden.* De ouders van het gepeste kind als de ouders van de slachtoffer moeten het probleem serieus houden. Er moet met de kinderen gepraat worden over pesten en hun eigen rol daarin. Geef zelf het goede voorbeeld. De ouders moeten op de hoogte gehouden worden van de situatie, waarin een goede communicatie tussen ouders en school belangrijk is. De ouders kunnen terecht bij de pestcoördinator of de schoolmaatschappelijk werkster.

Informatie

Kinderboeken over pesten

Vanaf:

E. van Dort	-	Eentje Geentje het lieveheersbeestje	4/6 jaar
M. Pfister	-	Kleine Raaf vliegt naar de maan	4/6 jaar
C. Hol.	-	De verjaardag van Lonneke de heks	4/6 jaar
S. Kuyper	-	Timmy is boos	4/7 jaar
A. Casalis	-	Tip de muis vindt pesten niet leuk	4/6 jaar
T. Kirkenggaard	-	Puddingtarzan	7/8 jaar
J. Lammers	-	Poppen en Beer	8 jaar
B. Cole	-	Hup Karel hup	8 jaar
K.M. Peyton	-	Ik roep mijn grote broer	9 jaar
C. Kruijs	-	Treiter koppen, achtbanen en cupcakes	10 jaar
W. Hofman	-	Straf en andere verhalen	10 jaar
M. Sachs	-	Vechten met Veronica	10 jaar
R. Thomas	-	De weglopers	10 jaar
K. van Assen	-	De gemaskerde wreker	11 jaar
A. Vereijken	-	De koningin van het web	12 jaar
A. Chambers	-	Tirannen	12 jaar
C. Slee	-	Spijt	12 jaar

Websites

www.pestweb.nl

www.schoolenveiligheid.nl

www.kindertelefoon.nl

De kindertelefoon: 0800-0432